

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

V nov čas!

Teško je človeku, ako mu božje postave niso več vodilo v njegovem življenju. Od njih se je oddaljil in življenje samo mu kaže pot. Toda življenjska šola je za človeka težka — kajti hude preizkušnje in vsakdanji udarci ga morajo šele pripeljati do novega pravega spoznanja, da zopet vidi pogreško, katero je napravil s tem, da se je oddaljil od Boga, večne Resnice in Pravice. Za vsak prestop je človek kaznovan, prav tako pa tudi celo človeštvo. Bog sam je dal človeku največjo zapoved o ljubezni do Boga in do bližnjega. Ako se človeška družba ali pa posameznik ne drži te zapovedi in se kakor Adam in Eva skriva pred vsevednim Bogom, mu to vse nič ne pomaga. Kazen pride slej ko prej, v tej ali drugi obliki.

Velikokrat človek doživlja v svojem življenju težke preizkušnje, prav tako pa tudi celi narodi. Nešteto je primerov, ko prešibek človek težke preizkušnje ne preživi. V svoji notranjosti nima trdnega oslonca vere, duh mu v praznoti kloni, poloti se ga obup ali pa prekipevajoče sovraštvo in izvrši dejanje, katerega bi prav gotovo ne ob treznem premisleku.

Današnji časi so prav tisti, o katerih smo mi v preteklosti že večkrat pisali in nanje opozarjali. Človeška družba je v vseh dvajsetih povojnih letih bežala od božjih zapovedi in drvela v življenje naslad in uživanja. Vsakdo je hotel obogateti, živeti brez truda in dela. Edinole smrt je bila za take ljudi vidno znamenje neke nevidne sile nad človekom. Pa še preko tega vprašanja je današnji človek šel vedno bolj brezbržno. Takemu človeku ni bil mar njegov bližnji, čeprav se je ta na njegov račun pogrezal v vedno večjo revščino. Moderna gospodarska tehnika s svojimi preciznimi stroji je metala ljudi v brezposelnost, kapitalistični duh v gospodarskem krogotoku pa je ta razvoj modernega gospodarstva izrabljal sebi v prid in se tako rekoč že igral s pridnimi delovnimi ljudmi ter jih ubijal gospodarsko in duhovno. Če se je pa ta delovni človek hotel pomagati in je kljub duhovnemu pritisku modernega kapitalističnega gospodarstva še ohranil svojo človeško in božje dostojanstvo in kot tak od družbe zahteval pravico, je bil proglašen kot prevarnatni element, katerega naj se izogiba vsa njegova okolica. In vendar je delavec zahteval samo pravico do poštenega življenja.

Toda najtežje pri tem usodnem razvoju človeške družbe je dejstvo, da je kapitalistični duh strahotno uničeval že tudi duše in srca delovnega človeka. Delavstvo samo ve, kako težko je še dobiti v svoji sredi pravo tovarstvo, ki je v današnjih časih nujno potrebno. Vsaj je že delovni človek zatrl v sebi potrebni čut do svojega tovariša, čeprav oba delata morda pri istem stroju. Pa dobro vesta, da si morata oba ali pa vsi vzajemno zboljšati položaj edinole v skupnosti, v skupni borbi. Toda usodna slika po samosvoji, za poštenega delavca nevredni poti klečeplazenja, hinavstva in medsebojni borbi morda samo za naslov ali za nekaj par večje plače, razdvaja delavstvo med seboj, tako da končno samo trpi in bo trpelo, dokler ne pride do pravega odrešilnega spoznanja.

Ali naj se čudimo, če je današnji človeški rod metal v morje kavo in druge življenjske potrebščine samo zato, da je ohranil visoko prodajno ceno

Delavsko vprašanje bo reševalo delavstvo samo

Zgodovina delavskih borb za izboljšanje socialnih pravic nam dovolj jasno govori, da si je delavstvo svoj socialni položaj utrdilo le samo, ko se je borilo z vero v svojo lastno moč in poštenje, ne glede na razne trenutne politične prilike. Delavstvo je bilo v vseh borbah navezano le nase in na svojo zrelost in so bili uspehi, ki jih je doseglo večji in popolnejši kolikor bolj je bilo to delavstvo zrelo in doraslo delavski borbi, ki še nikoli ni bila lahka. Predvsem je važno za slehernega delavca, kar mnogi ne razumejo, da je delavski pokret stvar delavstva samega in ne neke mešanice raznih političnih nazorov. Slovensko delavstvo je bilo že tolikokrat tako bridko ogoljufano prav v tem, ko je čez drn in strn sledilo raznim meščanskim politikom, ki so številne delavske mase spretno zapeljevali in jo uporabljali samo za svoje »karriere«. Delavstvo je danes spoznalo, da je za dosego boljšega socialnega položaja nujno potrebna njegova samostojnost in da je samo delavstvu v škodo, če to podleže raznim političnim vplivom, ki imajo svoj izvor v meščanski miselnosti in katerih gonilna sila je še velika neumnost delovnega človeka, predvsem kmečkega, ki se ni še otrese meščanskih predsodkov ter še vedno hlepi po nekem lagodju, ki ga pa uživajo samo vodilni ljudje, množica je pa po navadi ogoljufana za vse obljube.

Delavstvo danes takim manam, ki se poslužujejo prav vseh sredstev ne more slediti.

Iskrenosti, poštenja in resnicoljubnosti, ki so podlaga pravega dela, tudi političnega, danes v vseh meščanskih strankah popolnoma manjka.

preostali količini. To dejstvo je za preprostega človeka nerazumljivo, ker ve, da je ob istem času na svetu milijone ljudi, ki bi potrebovali nujno za življenje uničene dragocene življenjske potrebščine. Ali naj se čudimo, da je današnji človek v svoji notranjosti daleč od Boga, neprestano gradil vojne ladje, zrakoplove, tanke, puške itd. in s tem pripravljaj strahote današnjega časa. Koliko dobrega bi si človek lahko napravil iz ogromnih milijard, ki danes gredo v nič samo za uničevanje tega, kar je človeška delovna roka gradila. Niti en človek bi najbrž ne bil lačen na vsem svetu, vse sirote bi bile preskrbljene, vsi obnemogli in izčrpani delavci bi bili sijajno preskrbljeni do svoje smrti. A namesto blagoslova — samo gorje... Novi pohabljeni, nove vdove, nove sirote, novi dolгови, pomanjkanje, beda,

Poglejmo še, kam je prišla človeška družba brez osnovnega pojma o Bogu in človeku. Bežala je od Boga in njegovih zapovedi v »moderne« čase, dokler ji nova svetovna vojna in vrgla krinke z obraza...

„Delavska pravica“ mora priti v vsako zavedno slovensko delavsko družino!

Borba stavbinskega delavstva v Ljubljani in Mariboru

Pet mesecev so trajala pogajanja za sklenitev nove kolektivne pogodbe in za zvišanje plač delavcem gradbene stroke. Organizacije so v začetku pogajanj stavile zahtevo za 20 odstotni povešek, pozneje so pa popustile toliko, da je ob zadnji poravnalni razpravi, ki je bila 15. maja delavska delegacija pristala na sklenitev kolektivne pogodbe, s poveškom dose-danih plač za 75 par na uro, razen v I. meznem razredu, kjer naj bi bil za nekvalificirane povešek 25 par manj in so se zato pogajanja razbila ter je bilo delavstvo prisiljeno stopiti v stavko.

Ljubljanski stavbinci so začeli stavkati v petek 24. maja in v ponedeljek 27. maja so se jim pridružili tudi mariborski tovariši. Korak stavbinskega delavstva je bil nujna posledica težkih razmer, v katerih živi gradbeno sezonsko delavstvo. Ker je gradbeno delavstvo samo sezonsko zaposleno, je

Slovensko delavstvo dozoreva. — To vedo tudi nasprotniki in zato vse poskušajo, da uničijo njegovo zavednost in udarnost.

Težki časi so. Toda kar si je človek zaslužil, to ima. Pokoro bo človeštvo moralo napraviti, da najde zopet pravo pot k duhovnemu ozdravljenju. Le ta ozdravitev bo napravila konec tem strašnim dnem, ki jih preživljata v 20. stoletju Sodoma in Gomora. Iz razvalin današnjega časa bo vstal nov človek, ki bo prežet večne Pravice in Ljubezni in bo videl v vsakem svojem bližnjem človeku ustvarjenega po božji podobi in ne sredstvo za izkorišcanje.

V ta čas mi po svojih načelih brez-pogojno verujemo. Zato pa samozavestno stojimo ob prelomu časa in s svojimi močmi doprinašamo naš delež k vsakodnevni borbi za uveljavljanje krščanske miselnosti v človeški družbi. Ta ideja je za nas vodilo v našem delu, od katere ne odstopimo niti za korak. Zato bomo pa prav posebno v današnjih težkih časih žrtvovali vse svoje sile, da se naše gibanje razširi do sleherne delavske družine, ki mora prav tako, kakor mi, verovati v končno zmago pravice, in se z nami združiti v nepremagljivo armado borcev novih, lepših časov.

Velika večina delavcev danes trezno gleda na položaj in ga presoja s pravo strani. Po dolgih letih slepomišljenja je delavstvo že spoznalo, da izven delavske skupnosti, ki jo tvori delavstvo samo brez komande od zgoraj, ni ureditve delavskega vprašanja. Zato so se vsi poskusi, ki jih že nekaj let vrši vladajoča meščanska politika, ki hoče razbiti enotnost krščansko socialističnega delavstva, ponesrečili, in je to po letih preizkušenj in borb za svojo samostojnost še bolj budno ko kedaj koli poprej.

S. K.

tembolj upravičeno, da doseže zaradi tako ogromnega porasta cen življenjskih potrebščin vsaj toliko višje plače, kot so jih dosegli delavci po nekaterih drugih strokah, toda delodajalci so ostali gluhi za vse dokazovanje o neznosnih razmerah ter stradanju delavstva.

Ker je bila končna zahteva delavstva podprta tudi z zagotovilom ban-ske uprave, da je za banovinska javna dela pripravljena zvišati plače do 75 par na uro je jasno, da je bil korak delavcev v stavko polno upravičen, ker je tudi banovina smatrala za nujno, da se plače povešajo v tisti višini, kot je bila zahteva delavskih organizacij pri zadnjih pogajanjih. Ker je bila torej delavska zahteva tako nizka, delavstvo od nje ni moglo več popustiti, ter zaradi odpora delodajalske strani nujno prisiljeno, da je stopilo v stavko, je bila ob pričetku stavke oblast, kot vsa javnost z vsemi simpatijami na strani stavkujočih. To je vplivalo tudi na delodajalce, da so po nekaj dneh stavke nudili nekaj več kot prej, vendar še ne toliko, da bi bilo to stavkujoče delavstvo sprejelo njihove pogoje ter šlo na delo.

V ponedeljek 27. maja dopoldne je namreč Inšpekcija dela že sklicala pogajanja za likvidacijo stavke. Razumljivo, da je delavsko zastopstvo stavilo zahteve, da se poleg tistega, na kar je pristalo pri zadnjih pogajanjih, povrne še škoda zgubljenih šihov za dneve stavke. Podjetniki so se trdovratno upirali, sklicujoč se na to, da imajo pooblastilo od svojih delodajalskih udruženj samo do določenih mej. Končno so pristali na sledeče: V veljavi ostane sedanja kolektivna pogodba, razen da se industrijske zgradbe prenesejo iz III. v II. plačilni razred. Takoj s pričetkom prve plačilne periode se povešajo plače, ki so veljale po dosedanji kolektivni pogodbi za 50 par razen za nekvalificirane delavce v prvem razredu, katerim se povešajo plače za 65 par. Po preteku dveh plačilnih period, t. j. čez štiri tedne, se pa ponovno povešajo vse plače za 25 par.

Delavsko zastopstvo je to sporočilo stavkujočim, ki so bili v večjem številu zbrani na dvorišču Delavske zbornice, toda stavkujoči so navedene pogoje za likvidacijo stavke odklonili ter bili za nadaljevanje stavke.

Strokovna poročila

Vprašanje rudarskih in plavžarskih staroupokojencev

Rudarski staroupokojenci žive že ves čas v težkih gospodarskih prilikah. Delavske strokovne organizacije, pa tudi drugi činitelji so se trudili, da bi se zboljšale njihove razmere. Pa brez uspeha.

Sedanja draginja je položaj staroupokojencev še poslabšala. Zaradi tega je bila potrebna nova akcija. Na predlog Delavske zbornice je bila dne 8. maja 1940 anketa o tem vprašanju. Na anketi je referiral referent Delavske zbornice Stanko Jurij. V svojem zelo skrbno sestavljenem referatu je zajel vprašanje v celoti.

Staroupokojencev je sedaj še 1509 s ca 400 rodbinskimi člani: članov 618; vdov 855, sirot 36. Povprečna letna pokojnina znaša za člana 75 din; za vdovo 32 din; za siroto 12 din. Torej znaša pokojnina mesečno od 1 do 6 dinarjev. K tem pokojninam pridejo še doklade. Te znašajo mesečno za člano 12 do 150 din; za vdovo od 18 do 112,50 din. Član, ki ima še živo ženo, dobi za njo mesečno od 9 do 42 din. Prav toliko za otroka.

Nedvomno je, da je pomoč nujno potrebna. Anketa je imela dve nalogi in sicer:

1. Zagotoviti denarna sredstva za prvo pomoč staroupokojencem v obliki draginskih dokladov.

2. Nemudoma pristopiti k izdelavi načrta za prevedbo in izenačenje staroupokojencev z novoupokojenci ter k preskrbi sredstev v to svrhu.

Ce bi vzeli za podlago tezo, da se zvišajo doklade za 20%, kar bi predstavljalo za prizadete priboljšek v najboljšem primeru do 35 din mesečno, ki bilo potrebnih približno 450.000 dinarjev.

Anketa je prišla do naslednjih zaključkov:

1. Soglasno je ugotovljeno, da je treba staroupokojencem pomagati in se ne sme pustiti, da bi se to vprašanje rešilo na ta način, da bi staroupokojenci pomrli. Tekom dveh let je umrlo nad 200 upokojencev.

2. Izvoljen je poseben odsek, ki naj pripravi načrt ne samo za rešitev vprašanja staroupokojencev, ampak tudi za zvišanje pokojnin novoupokojencem. Naloga odseka je, da preskrbi tudi sredstva v ta namen.

Uspeh ankete je pa tale:

1. Staroupokojencem bo možno zvišati doklade za 20% in sicer od 1. januarja 1940 dalje do 31. decembra 1940, ker je na razpolago za to potrebni znesek 450.000 din. Od tega bo dala glavna bratavska skladnica v Ljubljani 250.000 din, banska uprava pa 200.000 din.

2. Nadaljnja akcija gre za tem, da se dobijo sredstva, da se zvišajo doklade še za nadaljnih 30%. V to svrhu bi bilo potrebnih ca 660.000 din. Stavljen je bil predlog, da naj spravijo ta denar prizadeta podjetja in sicer naj se razdeli znesek med industrije na podlagi števila zaposlenih delavcev.

3. Nadaljnja akcija gre za tem, da se zviša pokojnina novoupokojencem za 10% in da se izenači staroupokojenci z novoupokojenci.

Kakšna denarna sredstva so potrebna za izvedbo tega načrta?

a) Za 10% zvišanje pokojnine staroupokojencem bi bilo potrebnih ca 2 milijona din letno.

b) Za izenačenje staroupokojencev z novoupokojenci pa zopet nadaljnih

23,45 milijonov dinarjev!

Iz poročila o računskem zaključku ljubljanskega OUZDja je razvidno, da so znašali zaostanki neplačanih prispevkov konec leta 1939, preko 25 milijonov dinarjev. To je vsota, pri kateri se mora delavstvu ustaviti z vso resnostjo. Biti si moramo na jasnem, da ni nekaj v redu. Tem zaostankom mora biti več vzrokov.

1. Ne vemo, če se vrši izterjavanje s tako vestnostjo kot je potrebno. Sicer so znani primeri, da predlaga OUZD takoj eksekucijo proti hišnim gospodarjem, če so v zaostanku s prispevki za svoje posle. Toda pri njih gre le za male vsote in so v večini primerih tudi plačane. Ti niso vzrok za tako visok zaostanek. Temu so vzrok velika podjetja, ki dolgujejo pri OUZD težke tisočake. Kdo je to zakrivil? Tudi ti zaostanki vpijejo po urejeni upravi. Če bo določal uprave bodo razni »somišljeniki« vedno našli sredstva, da bo morala uprava zatisniti oko in jih pardonirati.

2. Poleg uprave so krivi tudi tozadevni zakoniti predpisi. Ti omogočajo presilnim podjetnikom, da naravnost izrabljajo svoj položaj. Vsak podjetnik odteguje svojem delavstvu redno tisti del prispevkov, ki odpadejo na njega. Pa niti teh odtegljajev ne izroči OUZDu, ampak pridržati odtegnjeno vsoto zase, OUZDu pa ostane dolžan. Torej odtegnjena in pridržana vsota ni za podjetnika nič nečastnega. Ima celo cenen obratni kapital, ki ga OUZD obrestuje s 6%. Če bi si ta denar izposodil v denarnem zavodu, bi moral plačati veliko višje obresti.

šim huzarskim poročnikom. V münstrski bogoslovni se je prihodnje leto pripravljaj za mašniški red.

Prvo — kaplansko — službo je imel v Beckumu, kjer je takoj pokazal svoj plemeniti značaj. Z vso vnemo se je že takrat lotil socialnega delovanja. Občeval je najrajši z nižjimi, siromašnimi sloji. Kjer je mogel, je lajšal uboštvo in zapuščenost. Leta 1847. je dobil župnijo v Hopotenu. Od tam je bil izvoljen za poslanca v Frankfurt, kjer je zbudil splošno zanimanje. Na grobu umornjenih socialnih prvoboriteljev Lichnovskega in Auersnaldja, je odkrito pokazal svoje, ljudstvu prijazno mišljenje. Na prvem shodu katoliških društev na Nemškem je govoril o »svobodi cerkve in socialni nevarnosti«. V Mogunciji je imel kmalu nato šest pridrig o »socialnem vprašanju«. Kettelerjevo ime je tako zaslovelo po vsej Nemčiji. Leta 1849. je bil imenovan za prošta v Berlinu, kjer je uspešno deloval dobro leto. Od tam je bil 15. aprila nastopil škofovsko službo v Mogunciji.

Kot škof se je neustrašno boril za cerkvene pravice; zaslužil je ime »bojeviti škof«, ki so mu ga dali njegovi nasprotniki. Spisal je mnogo časa primernih razprav in knjig. Socialnega delovanja ni opustil nikoli. Živel je za siromake. Ko je umrl, ni zapustil nobenega imetja.

Za nas sta znameniti njegovi deli: »Delavsko vprašanje in krščanstvo«, katero smo že omenjali, in »Delavsko gibanje in težnje v razmerju do vere in pravosti«. Iz teh spisov hočemo podati glavne misli svojim bralcem.

2 milijona dinarjev. Torej skupaj 4 milijone din letno.

Odkod dobiti to vsoto?

Obstojata dva predloga:

Prvi zahteva, da se naj v ta namen uporabijo sredstva iz bednostnega sklada in sicer tiste vsote, katere prispevajo rudarska ter plavžarska podjetja in njihovi delavci. Od te strani se namreč prispeva v bednostni sklad 60%. Ker se steka v bednostni sklad letno nekaj nad 8 milijonov, znaša 60% 4.800.000 din. Torej bi bilo dovolj sredstev na razpolago. Bilo bi prav, da se porabi ta denar za izvedbo stavljenega predloga. Saj je splošno znano, da se uporablja bednostni sklad za vse druge namene, samo za tiste ne, za katere je bil ustanovljen.

Drugi predlog pa pravi, če ne bi bilo mogoče doseči, da se celoten navedeni denar uporabi za zboljšanje stanja upokojencev, naj bi se porabila vsaj polovica, ostala vsota bi se pa zbrala na ta način, da bi se obremenili proizvajalci v poštevi prihajajoče industrije za 1 din na tono.

Vsekakor se je premaknilo to vprašanje z mrtve točke in je upanje, da ni daleč do končne njegove rešitve.

V tem pogledu se bodo morali tozadevni predpisi popolnoma izpremeniti.

Delavstvu odtegujeni znesek se mora proglasiti za last OUZDja. Če ga podjetnik pridržuje, je zagrešil utajo.

Pa tudi del, ki odpade na podjetnika, bi moral biti najmanj tako zaščiten kakor državni davek, če ne še bolj.

Pa bo kdo rekel: Če bi se tako postopalo, bi marsikatero podjetje prišlo v velike težave ali bi pa celo moralo prenehati. To bi pa bilo v škodo tistim delavcem, ki so zaposleni v dotičnih podjetjih.

Taka trditev drži le na videz. Res je, da bi trenutno bilo prizadetih nekoliko ljudi. Je pa s tem tako kot s podjetji, ki se vzdržujejo le na ta način, da prav mesramno izkoriščajo svoje delavstvo. Taka podjetja spadajo med tiste velike ovire, ki zadržujejo, da bi prišlo delavstvo do boljših plač. Konkurenčna podjetja se namreč sklicujejo vedno na tista podjetja, ki dajejo slabe plače in tudi sicer izkoriščajo delavstvo. Če bi taka podjetja izginila, bi ne bilo delavstvo prav nič oškodovano. Nasprotno odstranjen bi bil gnojen tvor od gospodarskega in delavskega telesa. Isto je s podjetji, ki ne plačujejo redno prispevkov za socialno zavarovanje. Če ne zmorejo, naj prenehajo obratovati. Čim prej, tem bolje.

Zaostanki na neplačanih prispevkih spadajo tudi med tiste faktorje, ki povzročajo krize v socialnem zavarovanju. Zato se bo morala s tem pečati tudi nadrejena nadzorna oblast, nič manj pa tudi delavstvo.

Delavsko gibanje in krščanstvo.

a) Namen delu: »Od vseh strani se oglašajo moške, ki hočejo sodelovati pri zboljšanju delavskih razmer. Tudi katoliški škof ima pravico za to. Ni res, da bi se smel obračati samo do katoličanov. Skrb in zanimanje za gmohte razmere krščanskega ljudstva spadata h krščanski ljubezni. Krščanska vera je z vsem združena, ker gleda na lajšanje duševnega in telesnega uboštva. Tako je vedno delovala Cerkev. Vsako vprašanje, ki se peča s pomočjo proti uboštvi, je bistveno krščansko, versko vprašanje, katerega bi se morala Cerkev in vsi njeni živi udje najpresrečneje udeleževati.«

Razne nasvete čujemo za povzdigo »nравnih in gmohtnih razmer delavskega stanu«. Katoličan mora vedeti, v kakšnem razmerju so ti nasveti do krščanstva. Vedeti pa mora tudi, kakšna posebna sredstva ima krščanstvo za ta namen.

Katoliški škof ima torej pravico in dolžnost soditi o teh vprašanjih. Tem bolj, ker se dosedanjim nasveti v korist delavskega stanu ne ozirajo nič na krščanstvo. Mi smo pa prepričani, da bodo mogli koristiti delavcem le toliko, kolikor se opirajo na krščanstvo. Kristus ni samo v tem odrešenik sveta, da je odrešil naše duše; On je prinesel odrešenje tudi za vse druge človeške razmere: za državljanske, politične in socialne. On je zlasti tudi odrešenik delavskega stanu. Blagor in pogin delavskega stanu sta odvisna od Kristusa. On ga je dvignil iz suženjstva do sedanje višine; brez njega ne morejo vsa hu-

Draginja in delavstvo KID

Draginjska doklada, ki smo jo prejeli delavci KID pred mesecem, je povzročila med delavstvom več nezadovoljstva in kritike, kot pa veselja. Prvi trenutek je marsikdo mislil, da bomo dobivali tak znesek vsak mesec in je bil še kar zadovoljen, ko pa se jim je objasnilo, da je to enkrat za zmeraj, se je začelo zabavljanje na račun funkcionarjev, ki so se zato pogajali, kako so mogli kaj takega podpisati. To da je miloščina, ne pa draginjska doklada. Ta očitek je bil opravičen, saj je zastopnik podjetja sam izjavil, da se je draginja zvišala za 22%, povišanje pa je znašalo slabih 6%, torej ni pravega razmerja med draginjo in dokladami. Seveda pa je najlažje kritizirati, drugo pa je sedeti za mizo in se pogajati; ko vemo kako so podjetniki trdi pri vprašanju zboljšanja delavskih plač. Vse mogoče izgovore dobe, samo da ni treba kaj dati in končno ti reče, toliko damo, če podpisate je prav, če ne pa kakor veste. Kaj naj v takem položaju napravijo zastopniki delavstva? Če to podpisajo je kritika, da je premalo, če ne podpisajo bo zopet kritika, da so odšli praznih rok!

Glede na še vedno naraščajočo draginjo in na podlagi zahteve vsega delavstva, organiziranega in neorganiziranega, bodo vse tukajšnje organizacije prisiljene postaviti zahteva po splošnem zvišanju plač, ker draginjske doklade kot smo jih dobili sedaj, sploh ne odgovarjajo dejanskemu stanju. Zavedati pa se moramo, da je za uspešno izvedbo mezdne gibanja merodajno več faktorjev. Prvič upravičenost! Da smo upravičeni do zboljšanja, v to pač ne more nikdo dvomiti. Drugi faktor je zavednost in organiziranost delavstva. V tem pogledu se je zadnje čase stanje nekoliko popravilo. Številčno stanje organizacij kakor tudi morala istih se je dvignila, nekaj z novo vstopivšimi delavci, nekaj pa s starejšimi delavci, ki so bili do sedaj neorganizirani. Tretji faktor pa so dovolj odločni in zmorni delavski predstavniki. To pa so lahko samo v tem primeru, če imajo dovolj močno hrbenico t. j. članstvo. Zato naj bo naloga vsakega člana, pridobiti čim več članov za organizacijo. Ne smemo pa pozabiti še na nekaj, kar je potrebno za uspešno mezdno gibanje, t. j. naklonjenost oblasti. O tem pač ne moremo dvomiti, da bi oblast ostala ravnodušna do tega, saj je tudi za državo bolje, če je delavec dobro plačan, posebno še tukaj na meji. Da pa podjetje primerno zvišanje plač lahko utrpi pri današnji konjunkturi, o tem tudi ne more biti dvoma.

V dneh, ko se zaganjajo v JSZ novi valovi nasprotovanja, pokažimo s svojim delom, da je JSZ nepremagljiva!

Jože Gostinčar:

Škof Ketteler

Že v prvi dobi, ko so se začele kazati sedanje socialne bolezni, so razni katoliški učenjaki priporočali krščanske resnice v njihovo ozdravljenje. Izmed teh imenujemo: Görresa, Lo-cordaira, O'Connella, Balmesa, Cortesa, Montamberta in Meluna.

V Lassallovem življenjepisu smo že omenjali mogunškega škofa Kettelerja. Ta mož je sestavil prvi katoliško-socialni program. Ker je njegovo delovanje tako važno, da ga smemo šteti za začetnika katoliško-socialnega gibanja, zato se hočemo nekoliko natančneje seznaniti z njim.

Kettelerjevo življenje

Viljem Emanuel Ketteler se je rodil dne 25. decembra 1811 v Münstru v znameniti stari baronski rodbini. Zadnje štiri gimnazijske razrede je dovršil v jezuitskem zavodu v Briegu. Na göttiškem vseučilišču se je učil prava. Leta 1829. se je sporekel z nekim tovarišem. Dvobojeval se je z njim in ob tisti priliki izgubil konec nosa. Ko je napravil potrebne izpite, je vstopil v državno službo, toda ko so leta 1837. zaprli kölnskega nadškofa, je izstopil iz službe. Ni se mogel odločiti kakšen poklic naj si izbere. Hodil je delj časa po Bavarskem in Tirolskem. Eichstättski škof Reischach mu je svetoval, naj se posveti duhovskemu stanu. Slušal je in leta 1842. in 1843. je poslušal bogoslovsko predavanja s svojim bratom Rihsdom, biv-

manitarna teženja tako imenovanih prijateljev tega stanu zabraniti, da bi se zopet ne pogreznili v razmere starega poganstva.

Pri škofovskem posvečenju se stavi posvečenju tudi tole vprašanje: »Ali hočeš biti do revežev in tujcev in ubožcev v Gospodovem imenu ljubezni poln in usmiljen? In posvečenec odgovori: »Hočem. Katoliški škof je torej dolžan truditi se za delavce.

»Splošno je delavsko stanje del velikega socialnega vprašanja, ki se je razvilo na polju ljudskega življenja zaradi zmohtnih verskih, političnih in gospodarskih načel, ki jih povsod razširja protikrščansko liberalstvo. Sedaj smo šele ob pričetku tega razvoja, ki bo vedno večji in resnejši, temeljito in vsestransko soditi ga bodo mogli šele pozneje, ko se bodo pokazale njegove pogubne posledice v vseh stokah. Potem bodo drugi do dna obravnavali ta predmet in z novimi dejstvi v roki dokazovali resnico, ki jo tu izrekam in ki so jo dokazali vselej vsi dogodki v svetovni zgodovini in jo bodo dokazali tudi nadalje, da more le Kristus in krščanstvo pomagati svetu in zlasti tudi delavskemu stanu.«

b) Važnost, predmet in obseg delavskega vprašanja. »Delavsko vprašanje se peča v svojem bistvu z vprašanjem, kako se morejo delavci preživeti. Tako je važno tudi vprašanje, koliko bodi število delavcev v razmerju z drugim stanov. Med delavce štejemo tudi male obrtnike in posestnike (sluge, uradnike itd., pripomba prevajalca). (Dalje prihodnjič)

Nameščenci Delo Slovenske nameščenske zveze

Poročilo predsednika na občnem zboru Slovenske nameščenske zveze

Tudi v minuli poslovni dobi je živel naša zveza življenje, kot so ga ji narokovale njene smernice napram Jugoslovanski strokovni zvezi in splošne razmere, ki odločajo danes v kulturno političnem življenju Slovencev. V zavesti, da tvorijo nameščenci samo vejo delovnega stanu, ni naša zveza poudarjala potrebe posebno ločene organizacije v okviru JSZ, temveč se je smatrala bolj kot organ, ki naj se briga za samo nameščensko vprašanje, sicer pa je pustila, da so se nameščenci v glavnem udejstvovali pri splošnem delu JSZ in njenih skupin v prepričanju, da bi bila škoda za krščansko socialistični pokret, če bi se inteligentnejši člani trgali iz dela pri naših širših osnovnih celicah.

Politične razmere so nam ostale najmanj enako nenaklonjene, kot so že vrsto let. Te razmere so nam tako sovražne, da morejo vztrajati v naši organizaciji samo ljudje, ki jim ni za njihovo prepričanje in za pravico ter poštenje nobena žrtev prevelika in ki se ničesar ne ustrašijo. Naš pokret je osnovan na demokratični humanosti ter načelno odklanja silo. Zaradi tega se tudi zdi, da napram današnjim metodam ne more imeti vidnih velikih uspehov. Neomajna vera v končno zmago naših načel in prepričanje o pravilnosti naših metod pa nam brani, da bi posegali po enakem — če tudi dostikrat navidezno edino uspešnem sredstvu — nasilju. Ker smo povrh vsega še strokovna organizacija, je naša prva skrb, da pripravljamo slovenskemu nameščencu dostojno socialno osnovo, kateri je predpostavka zaposlenje. Zaradi tega nam vest brani, da bi somišljenike silili k odkritemu nastopu za našo stvar, če jim to utegne izpodnesti tla za golo življenje. Pri tem pa vemo, da ravno oviranje svobodnega izražanja prepričanja ustvarja za nas najbolj zavedne borce. V teh časih smo torej obsojeni, da sejem na globoko, da bomo lahko želi tudi na široko.

Tudi v minulemu letu moremo za beležiti nameščenci novih pridobitev v socialni zakonodaji. Najvažnejša je razširitev obveznega pokojninskega zavarovanja na izprašane strojnike, zobne tehnike in trgovske pomočnike ter postavljenje posebnih minimalnih mezd za nameščence. Pri vseh teh pridobitvah je naša zveza sodelovala po svojih močeh. Obenem pa moramo ugotoviti splošno za nameščenski stan obstoj velike nevarnosti v vedno narasčajoči druginji, ki grozi prevreči že itak skromen standard našega življenja. V tem pogledu pa opozarjamo merodajne kroge na iluzornost socialne zaščite, če ne nudi pogojev za obstanek.

V odboru samem je vladala vzgledna harmonija, ki je ni motila niti senca kakih nesporazumov. Težko pa smo občutili večmesečno tajnikovo odsotnost.

Stiki med odborom in članstvom so bili premalo živi in bi jih bilo treba v bodoče poglobiti. Do kakih nesoglasij pa tudi tu ni prišlo.

Težko smo tudi občutili ohromenje dela naše internacionale. Vsi francoski odborniki so že od 1. septembra 1939 v vojni službi, tako da so do zadnjega opravljali vse delo Belgijci in Nizozemci. Z dogodki zadnjih dni pa je bilo onemogočeno tudi to delo. Letos bi se moral vršiti zopet kongres, na katerega pa žal spričo takih okoliščin

ni misliti. Internacionala pa je utrpela tudi močno okrnitev s svojevoljno odcepitvijo sudetskih Nemcev in z izgubo svobode slovenskih bratov — poljskih tovarišev.

Naša zveza je vedno s polnim razumevanjem in pripravljenostjo sodelovala v medstrokovnih odborih in naši delegati so v TBPD podpirali korektno vsako akcijo, ki je imela pred oči splošno dobro vseh nameščencev. Posebno se veselimo dograditve povečanega Slajmerjevega sanatorija, ki je krona nameščenskih prizadevanj in žrtev v zadnjih letih. Pri tem pa moramo obsoditi dejstvo podeljevanja

Po stavki Severjevih nameščencev

V torek po Binkoštih so se zaključili razgovori med tvrdko Sever & Comp. v Ljubljani in njenimi stavkujočimi nameščenci, ki so se 15. t. m. zopet podali na delo. Stavkujoči so v svoji glavni zahtevi uspeli. Nameščenska Hvala, zaradi katere je nastala stavka, je bila odpuščena, nameščenci pa so se obvezali z nadurami odslužiti njeno plačo za 6 tednov. Trem nameščenkam, katerim je grozila odpoved za konec junija, se je izposlovalo, da se jim more odpovedati šele za konec leta 1940. Dnevi stavke se ne plačajo. Ostalo ostane vse nespremenjeno, to je, zaradi stavke se ne smejo izvajati nikake druge posledice. To je vsebina dogovora.

Upamo, da se je s tem dogovorom odstranil vir vsega zla, ki je držal podjetnika in njegove nameščence v trajni napetosti. Nameščenci s svojim delom gotovo ne bodo ovirali, da pride zopet do trajnega in nemotenega soglasja. Treba je le, da je tudi na drugi strani dobra volja in iskrenost. Če pa bi se poskušal najti za razdiralno delo gđ. Hvale nadomestek, je gotovo, da bo spor takoj zopet tu.

Ta dogodek ni v zgodovini mezdnih gibanj nič posebnega; stavka, ki traja 5 dni, enostaven ali vsaj v materialnem pogledu neznaten spor in razmeroma majhno število stavkujočih. Naravnost revolucionarnega pomena pa je dejstvo, da so stavkali nameščenci in tudi uspeli. Na prav otipljiv način so ti nameščenci in naša organizacija dokazali, da imajo tudi oni vso moč, da izsilijo svoje pravične zahteve, kar se je zdelo slovenskim zelenim in plavim nameščencem vedno nekaj tako nemogočega, da so pri besedi štrajk kar pobledeli. Zato sta se ti dve organizaciji doslej vedno omejevali na delo bodisi političnega zbira-

služb in oddaje del po strankarskih legitimacijah, kar so razdelili plavi in zeleni, namesto da bi odločalo načelo: najboljšemu. Iz drugih korporacij so bili naši zastopniki s silo izrinjeni. Z ostalimi nameščenskimi organizacijami smo bili v razmeroma dobrih odnosih, v najboljših s Slovenskim Botičem in Savezom hrvatskih privatnih namještenika v Zagrebu. Pri tem nas vodi načelo, da je vsaka strokovna organizacija za nameščentvo uspeh, pri vsaki priliki pa skušamo vnašati v miselnost nameščentva borbenosti in neodvisnosti strokovnega dela od političnih strank. Da uživamo v tem pogledu najboljši sloves, nam dokazuje zadnji nastop Severjevih nameščencev.

V bodočem letu čakajo slovenske nameščence še rešitve važnih vprašanj, tako odcepitev Dalmacije od ljubljanskega Pokojninskega zavoda in decentralizacija socialnega zavarovanja. Vroče želimo, da bi se vsa vprašanja reševala v miru in z neomajno borbenostjo za koristi slovenskih nameščencev.

nja, bodisi zgolj podučevanja. Borbenosti in stanovske zavednosti za to svojem članstvu nista gojili, zaradi česar tudi nista nikdar imeli značaja prave strokovne organizacije. Slovenska nameščenska zveza pa je nenehno in ob vsaki priliki poudarjala, da mora biti glavni namen strokovne organizacije krepitev borbenosti in vzgajanje stanovske zavednosti. Vsi logični sklepi so nam dokazovali, da mora vladati v nameščenskem gibanju ista zakonitost kot v delavskem zaradi enakosti bistvenih socialnih predpostavk, poročila internacionale so nam to dokazovala z navajanjem števila nameščenskih kolektivnih sporov, na slovenskem pa se ia »čudežni otrok« ni mogel roditi. Tesno povezanim na vzgledu pri JSZ nam pogum ni upadel, dokler ni bilo naše prepričanje potrjeno s štrajkom nameščencev v razmeroma majhnem obratu. Posebno vzpodbudno in poučno je pri tem še dejstvo, da so štrajk vodile v veliki večini nameščenske.

Nameščenci! Ta primer naj nam bo temeljni kamen za ustvaritev novega duha v slovenskem nameščenskem gibanju. Zavedajmo se najprej dosledno, da smo vsi neglede na službeni položaj in družabno lestvico člani vedno večje mase, ki je v službi drugega, navezani samo na zaslužek od dela svojega intelekta in rok, zato se čutimo eno! Taka stanovska zavednost in zavest brezpogojne interesne povezanosti je predpogoj za vsako borbenost, ki more biti edino sredstvo za doseganje naših pravic in izboljšanje našega tako bednega socialnega položaja. Zavedajmo se živo drugega pravila, da bomo imeli take pravice, kakršne si bomo priborili in da ta borba ne more v današnjem družabnem ustroju nikdar prenehati. L. H.

Velika nevarnost grozi slovenskim nameščencem

Z ustanovitvijo Banovine Hrvatske, je postalo aktualno vprašanje prenosa dalmatinskih zavarovancev iz ljubljanskega Pokojninskega zavoda na zagrebskega. Samemu prenosu se noben Slovenec ne bo čudil ali upiral. Vprašanje pa je nastalo, kako naj se to izvrši. Ljubljanski Pokojninski zavod si je namreč nakopal s prevzemom starih nizkih premij velike obveze, za katere ni prejel od nikoder kritja. Te ugodnosti so bili in so še vedno deležni tudi dalmatinski zavarovanci. K temu je še prišla zadnja gospodarska kriza s padcem vrednosti

nih papirjev, s padcem donosa nepremičnin in s prekomernim invalidiziranjem ali porastom števila rentnikov. Tudi gospodarjenje s takim premoženjem ni moglo in tudi ni smelo biti zaradi imobiliziranja vedno tako, da bi največ donaslo. Vse to so vzroki, da ima danes ljubljanski Pokojninski zavod ca. 65 milijonov premalo premijskih rezerv. Če bi se dalmatinski zavarovanci oddelili, bi odpadlo nanje od tega zneska ca. 18%.

Hrvatje sedaj enostavno zahtevajo, da ostane vsa pasiva in vse staro dalmatinsko zavarovanje v Ljubljani, novo zavarovanje pa bi se začelo v Zagrebu. To svoje stališče utemeljujejo prav enostavno, češ, da oni (posebno hrvatska narodna stran) pri upravi zavoda niso sodelovali in zaradi tega ne priznavajo sklepov in ne prevzemajo nikake kvote pasive.

Na tako njihovo stališče moramo vsi slovenski nameščenci odgovoriti, da za dalmatinske nameščence ne bomo nikdar prevzemali in nosili obvez, ker imamo svojih prav zadosti.

Člani! Pridobivajte inserate za svoje glasilo „Delavsko pravico“!

Po naših krajih

Ljubljana — Zmaj

V nedeljo 26. maja se je poročila na Ježici pri Ljubljani naša agilna tovarišica, zaupnica, odbornica in predsednica ženskega oddelka JSZ gđ. Cunder Kristina z g. Jakobom Strah. Želimo jima obilo sreče. Zaupajmo v njo, da mas bo v našem delu še nadalje podpirala. — Odbor.

Št. Vid

V podjetju »Stora« imajo zastopniki dela vedno polne roke posla. Veliko dela je nepotrebnega in nastaja samo zaradi tega, ker imajo predpostavljene večkrat premalo uvidevnosti. Se sedaj niso prišli do spoznanja, da je za obe strani najbolj zdravo, če se rešujejo vprašanja, ki se tičejo delavstva, sporazumno z delavskimi zastopniki. Če bi bilo tako, bi odpadle razne nevedčnosti zaradi izpremembe v delovnem času. Tudi šikaniranje bi prenehalo, pa tudi enakopravnost bi vladala. Vsi, ki so zaposleni v istem podjetju, morajo biti enakopravni.

Tudi vprašanje božičnice še ni predvsem razčiščeno. O vseh teh in sličnih vprašanjih smo razpravljali dne 22. maja z zastopnikom podjetja. Obljubil je, da bo vse želje predložil g. ravnatelju in da bo delavstvo obveščeno o odločitvi ravnatelja. — Toda delavstvo bi raje videlo, da se take zadeve urede takoj in da se o njih pomeni z g. ravnateljem iz oči v oči. Tako prednašanje zahtev in želja delavstva ima za posledico odlašanje in polovičarstvo. S tem pa delavstvo ne more biti zadovoljno.

Gameljne

Zdelo bi se, da teče življenje v tovarnah vedno enakomerno in brez dogodljajev. Pa ni tako. Enakomerno je le hrepenenje, da bi tovarne čim več iztisnile iz delavstva. Tudi v naši tovarni »Stora« ni drugače. Za najmanjšo pravico se moramo boriti. Pri nas se uvaža zlasti strogo kaznovanje, če kdo zamudi ali pa če bi šel predčasno iz tovarne. Pripetilo se je nekaj slučajev, ko so bile delavke kaznovane z odtegljajem četrtine plače, češ, da so prišle prepozno na delo, odnosno da so delo prekmalu zapustile, torej zaradi nerednosti. Toda teh nerednosti ni krivo delavstvo, ampak vodstvo tovarne, ker ne poskrbi za točno uro in za signale. Vedno se izpreminja »uradna« ura. Ali gre prehitro ali prepočasi. — Sploh se delavstvo pri nas premalo upošteva, tudi njegovo znanje. Izgleda pa, da meni vodstvo, da delavstvo sploh ni možno, da bi se strokovno izvežbalo in spopolnilo. Po dogodkih bi sodili, da prisojajo to možnost le pisarniškim osebjem. Če pride kdo v pisarno, takoj vse zna. Pred enim mesecem je prišla v pisarno mlada gospodična. Pa je tako brihtna, da se v tekstilih že sedaj več razume kakor delavke, ki so zaposlene že več let. Ker več razume, zato daje brezobzirno kazni za razne »napake«. — Menijo, da bodo delavstvo s takim postopanjem utrudili. Pa se motijo. Organizacija se bo še bolj okrepila in še bolj odločno nastopala za pravice svojega članstva.

Črna

Delavstvo v podjetju Črna-Kaolin je že davno poslalo podjetju predlog za zvišanje plač. JSZ je ponovno zahtevala od podjetja izjavo, kdaj se bo to vprašanje obravnavalo. Njen zahtevek je bil, da bi se vsaj 27. ali 28. maja, ker ima podjetje interes na tem, da reši do pogajanj še nekatera viseča vprašanja, je stavilo predlog, da se razprava odloži se za nekaj dni. Ker je organizacija pristala na ta predlog, se bodo predvidoma vršila pogajanja za zvišanje plač v prvih dneh meseca junija.

Zagorje

Na svoji prvi seji skupine rudarjev JSZ, ki se je vršila v torek 21. maja, se je konstituiral odbor takole: Ustar Vinko predsednik, Kovač Davorin podpredsednik, Zupančič Anton tajnik, njegov namestnik Sredenšek Robart, Negro Franc blagajnik, njegovega namestnika Flere Franc, ki prevzame tudi podporni sklad članov. Odborniki so še naslednji člani: Penko Drago, Kolonija, Dolečnik Matevž, Loke, namest. Zupan Ivan, Lazar Jakob, Zagorje, Lozinšek Anton, Kolvedež, Kržišnik Ivan

Spomladanski ljubljanski velesejem

Letošnji pomladanski ljubljanski velesejem bo prirejen kot 47. velesejmska razstavna prireditev. Trajal bo od 1. do 10. junija. Posebne, zaključene razstave bodo naslednje: mnogo bo razstavljenih avtomobilov in motornih koles, obširna bo pohištvena razstava, Mala obrt bo zastopana tako dobro, da bo tvorila že sama lepo obrtno razstavo. Posebno pozornost bo vzbujala razstava o zaščiti pred letalskimi napadi, kjer bo ponazorjena aktivna in pasivna obramba. Pri organizaciji te razstave sodelujejo: zaščitni urad mestnega poglavarstva v Ljubljani, ministrstvo za vojsko in mornarico,

banska uprava, državni higienski zavod in gasilska zajednica. Posebnost bo razstava pod naslovom »Zobna tehnika«, ki jo priredi Društvo zobnih tehnikov ob svoji 30. letnici. Zveza gospodinj bo zopet priredila aktualno razstavo pod naslovom »Naša vsakdanja hrana«. Razen tega bo prirejenih še več manjših posebnih razstav. Opozoriti je pa treba predvsem na posebno turistično razstavo. Na naših železnicah imajo obiskovalci velesejma brezplačen povratek. Na postaji morajo kupiti razen vozovnice še rumeno železniško izkaznico za 2 din.

šah, Zupan Leopold, samska hiša, Cvrtin Anton, apnenice, Skrabar Petar Toplice in Drnovšek Hinko. V nadzorni odbor so bili izvoljeni: Mr. Jože, Šafner Robert in Pikelj Janko. V odbor je pritegnjenih več novih članov, kar je vsekakor pravilno, da se privadijo delovanju strokovnega dela. Več sposobnih članov, večji napredek in razmah organizacije. Vsekakor bo novi odbor posvetil vso pažnjo na za organizatorično delo v novem poslovnem letu. Sklenjeno je bilo tudi, da se tečaja v Trbovljah udeležijo po možnosti vsi odborniki in zaupniki. Dalje je bil tudi sklep, da se bodo vršile uradne ure vsako sredo in soboto popoldne od 4 do 6 zvečer. Dalje opozarja blagajnik vse odbornike, da plačano članarino oddajo najkasneje do 6 vsakega tekočega meseca v uradnih prostorih organizacije. Vsak odbornik in član naj vsa ta navodila upošteva, tako da bo skupina tudi v bodoče delala vestno in požrtvovalno naprej v celokupno korist delovnega ljudstva!

Kranj

V nedeljo 2. junija ob 9 dopoldne bo v običajnih društvenih prostorih seja vseh odborov in zaupnikov. Ker je seja zelo važna, je nujno, da se je vsi udeležijo. Priredijo naj tudi organizacijski zaupniki. — Odbor.

Celje

V sredo 5. junija je ob 7 zvečer seja za odbornike in zaupnike. Udeležijo se polnoštevilno ob napovedani uril. Seja je važna!

Uradne ure, ki so se vršile sedaj vsako soboto v našem tajništvu, do nadaljnjega odpadejo. Čim bo pa zopet mogoče, bomo v »Delavski pravici« obvestili, da se bodo uradne ure zopet uvedle.

Hrastnik

V soboto 1. junija t. l. se vrši širša seja naše skupine v cerkveni sobi pri Logarju, in sicer ob 5 popoldne. Ker je dnevni red zelo važen, vabimo članstvo, da se seje polnoštevilno udeleži. Ob tej priliki boste tudi lahko vsi poravnali zaostalo članarino! Vabimo tudi člame, da se seje po možnosti udeležijo! Torej vsi in točno! — Odbor. —

Pretekli teden so zagledali beli dan lepaki, v katerih napada neki neznanec Jugoslovansko strokovno zvezo ter NSZ, češ, da sta ti dve krivi, da so bili reducirani rudarji ob zadnjem štrajku. Lepak je bil precej velik in z barvami napisan, tako da bi ga lahko vsak že od daleč videl. Bil pa je vsebinsko zelo boren. Iz tega je videti, da je to napravljen nek prenapetost! Ta naj kar s prstom pokaže na katerega od naših, ki je kriv njegove brezposelnosti, ne pa, da tako boječe namiguje! Zato s krivci na dan! Povemo odločno in to tudi vsi vedo, kaj in koliko je JSZ za te ljudi napravila, zato se čudimo takemu početju. Po-

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

Ako ste delavci resnično zavedni, potem vlagajte svoje prihranke v PRVO DELAVSKO HRANILNICO IN POSOJILNICO V LJUBLJANI.

Tudi delavske organizacije imajo svoj denar pri nas.

LETOS POZOR! »Dürkopp«, »Triumpf«, »Styrac«, »Austrodaimler« in kolesa drugih znamk daje po najnižji ceni na obroke Ciril Kmetič v Dobu 110

Razgledi

Nov soodločujoč faktor na Balkanu

Nedeljski časopisi so poročali, da je ministrski svet uzakonil trgovsko pogodbo, ki je bila sklenjena med našo državo in Rusijo. S tem je postala pogodba perfektna. Ker je tako, je potrebno in važno, da se seznanijo s tem dejstvom tudi naši člani in pri- stajaši.

Zanimivo je prebrati časopisna poročila, kakšni razlogi so bili merodajni za našo državo, da se je zblizala z Rusijo. Trgovski list z dne 8. maja t. l. navaja naslednje razloge:

1. Naši lastni gospodarski interesi. Rusija nam more namreč najbolj ugodno prodajati bencin, bombaž, petrolej in slično. Rusija dobavlja vse predmete, katere potrebuje naša država ceneje, kakor smo jih dobivali od sedanjih dobaviteljev. Rusija nas more oskrbovati tudi na poček kakor Bolgarijo. To je za nas važno, ker moramo drugim državam plačevati takoj in s tujimi valutami. Zelo važno je tudi to, da moremo v Rusiji to, kar potrebujemo, dobiti v zadostni količini, česar v drugih državah ne moremo trditi. Jugoslavija pa more nasprotno dobavljati Rusiji konseviroano sadje, povrtnino, mesne izdelke itd.

Kar se tiče bombaža, se je Rusiji posrečilo, da je v svojih južnih pokrajinah vzgojila celo boljši bombaž kot je egiptovski. Tega pa potrebujemo za našo tekstilno industrijo zelo veliko.

2. Kulturni, splošno slovanski interesi. Jugoslovanski narodi goje za Rusijo že od nekdaj svoje simpatije. Ti

kulturni interesi so bili zadnji dve desetletji sicer prekinjeni, vendar pa je prišel danes zaradi sprememb v Evropi na dnevni red obči kulturni interes slovanstva. Ta interes je zlasti pomemben za manjše slovanske skupine. Tudi književniški, znanstveni in umetniški interesi Slovanov trpe zaradi te pretiranosti.

3. Politični interesi. Sedanje stanje na Balkanu konvenira tudi Rusiji. Rusija ne more imeti interesa na tem, da bi se balkanski Slovani bodisi germanizirali bodisi romanizirali. Interesi mednarodne varnosti Jugoslavije in Rusije se torej skladajo. Verjetno je, da bi marsikatera ruske poteze ne bile potegnjene tako kot so bile, če bi bila Jugoslavija v ožjih zvezah z Rusijo.

Razmerje sil v Evropi je danes takšno, da veljajo sporazumi samo z velikimi in močnimi državami. Za nas je važna ta okolnost tudi zaradi tega, ker ne povzroča vpostavitve rednih odnošajev z Rusijo nikakih težkoč v odnošajih z našimi sosedi: Nemčijo in Italijo.

Zelo velikega pomena za našo državo je dejstvo, da je danes Rusija ena največjih producentk najbolj modernega in najboljšega vojnega orožja. Zal morajo danes narodi bolj misliti na svojo sodobno oborožitev, kakor pa na moderno agrarno in industrijsko proizvodnjo.

Te razloge smo priobčili le v večjih obrisih. Z vprašanjem odnošajev naše države in Rusije se bo treba še večkrat pečati.

Svetovni dogodki

Zakonski osnutek je bil predan nato senatu. — Roosevelt je na redni časniškarski konferenci nadalje izjavil, da bodo po izgotovljenih načrtih od 1. julija naprej izvežbali in sprejeli v vojno letalstvo letna 50.000 pilotov.

V Italiji vlada vojno razpoloženje. Italijanski list je skrajno radikalen v svojih zahtevah do Francije in Anglije, od katerih terja Suez, Gibraltar, Malto, Džibuti in Tunis, ne glede na prave francoske pokrajine kot so Korzika, Savoja in Niza. Jasno je, da zahtodni velesili tem zahtevam v vsem njihovem obsegu ne moreta ugoditi, če se nočeta odpovedati svojim kolonialnim imperijem. Tega se Italijani tudi zavedajo. Zato čaka Italija le na povelje, da sprežene britanskega leva iz Cezarjevega morja. Verjetno pa je, da bo udarila šele v trenutku, ko bo Nemčija napadla angleške otoke. Italiji je pridejana vloga, da pri tem veže francosko vojsko z juga, kajti Nemci najbrže ne bodo skušali sami dokončno uničiti francoske vojske, ampak se bodo takoj po zavzetju francoske kanalske obale in uničenju obkoljene angleško-belgijske vojske v Belgiji in v Pas de Calais vrgli na Anglijo, preden se bo utegnila ta znati in temeljito pripraviti. Za Italijo bo preostalo v boju s Francijo na ta način še široko področje udejstvovanja, na katerem si bo lahko našla častice, kakor pravijo italijanski politiki vročokrvnežem, ki se bojijo, da bo Nemčija vse sama opravila in bo zanje zmanjkalo dela...

Finska in Rusija bosta začeli v kratkem z gospodarskimi pogajanjmi, ki naj zagotovijo prvi gnojila in krmila, drugi pa finske industrijske izdelke.

Švedska je določila nove kredite za povečanje svoje vojske in izpopolnitev njene oborožitve.

Boj za Narvik še vedno traja. Zavezniki imajo premoč v artileriji, Nemci pa v letalstvu.

Na Irskem so zadnje dni odkrili zaroto, ki naj bi omogočila, da zasede Nemčija Irsko in si ustvari tam oporišče za napade na Anglijo. Irska vlada je odredila obsežne varnostne ukrepe. Nemčija ima simpatizerje v znani »Irski republikanski armadi« in v skrajnih nacionalistih.

Na zahodu divjajo neprestano strašne bitke, vkljub temu pa še ni prišlo do odločitve. Nemci le počasi napredujejo in še to samo v tako imenovanem »žepu«, ki so ga raztegnili do obale Rokavskega preliva, kjer se skušajo polastiti Calaisja in ostalih pristanišč, da bi obkoljeni zavezniki vojski v Belgiji tako popolnoma odrezali umik. Angleži in Francozi skušajo popraviti z obupnim junaštvom

napake svojih bivših vlad in poveljnikov, vendar se zdi, da je le malo upanja, da bi se obkoljena zavezniška vojska v Belgiji mogla še izviti iz nemških klešč. Brez dvoma pa bo novi vrhovni poveljnik Weygand vse storil, da jo reši.

Izgube na obeh straneh so ogromne. Baje imajo samo Nemci že okrog milijon mrtvih in hudo ranjenih. Zavezniki seveda ne izostajajo. Prav tako ogromne so izgube v materialu.

Napad na Anglijo se bo izvršil takoj, ko bodo zavzeli Nemci vso rokavsko obalo — pišejo italijanski listi. Nemci grozijo Angliji z nekim novim tajnim orožjem. Baje so to veliki topovi, katere bodo postavili na rokavsko obalo in s katerimi bodo lahko obstreljevali pristanišča. Z neprestanimi letalskimi napadi na utrjena pristanišča pa bodo skušali onemogočiti vsako angleško vkrcavanje. Šele ko bo angleška obramba na ta način ohromela, bo sledil glavni napad.

V Angliji se dobro zavedajo nevarnosti, ki jim preti. Organizirali so vojsko za boj s peto kolono in padalci in izvedli obsežno mobilizacijo. Sprejet je bil zakon, ki dovoljuje vladi, da svobodno razpolaga z življenjem in imetjem angleških državljanov. Za Anglijo, ki je domovina liberalizma in osebne avtonomije, je ta zakon prava revolucija. Vrhovno poveljstvo nad armadami v Angliji sami je prevzel dosedanj šef imperialnega štaba Ironside, dočim je zavzel njegovo dosedanje mesto general Deal.

Belgijski kralj je v sredo sklenil predajo svoje vojske. To je prišlo popolnoma nepričakovano, v času, ko so Nemci najbolj napadali belgijski odsek severne fronte. Nemcem je sedaj odprta na Rokavski preliv še druga pot. Videti je, da se bo morala odrezana zavezniška armada kmalu vdati. Belgijska vlada, ki se nahaja v Parizu, je sicer izdala proglas, da se boj nadaljuje, toda to bo brez praktičnega pomena, ker je med tem belgijska vojska že odložila orožje. Za zaveznike je prišel trenutek najtežje preizkušnje.

V Nemčiji napovedujejo zmago na vsej fronti še za to leto. Maršal Göring je izjavil, da bo vojna končana prej, preden bodo utegnile Ameriške Združene države poseči vanjo in priti zaveznikom na pomoč.

Na Balkanu vlada pripravljenost. Živčna vojna balkanskih držav ni zbežala. Ta vojna živcev je dosegla višek preteklih dni, ko je grof Ciano obiskal Albanijo.

Jugoslavija naj postane Švedska na Balkanu, želijo italijanski listi, ki hočejo pomiriti nekatere balkanske države.

Sovjetska Rusija postaja vznemirjena zaradi nemških uspehov. Boji se za svoje interesne sfere na Balkanu. To se je pokazalo zlasti pri zasedanju Podonavske plovne komisije, ko je tudi Rusija zahtevala, da jo sprejmejo v to komisijo. Rusija je računala na dolgo vojno in naglica, s katero se dogodki v Evropi razvijajo, jo je presenetila. Pričakuje se, da bo nekoliko spremenila kurs svoje zunanje politike. Trgovska pogajanja z Anglijo še niso pripeljala do uspeha.

Z a h t e v a j
naše glasilo
v v s a k e m
javnem lokalu!

Delavska PRAVICA
GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primestu praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in nastojna na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon števil. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Tone Pajfar v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Zamer, Ljubljana. Tiska Zadruga tiskarna r. z. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejce)

Priporoča se

Blaž Rangus, Kranj

kraljevi dvorni juvelir in dobavitelj

LJUBLJANSKI VELESEJEM

47.
razstavna prireditel

OD 1. DO 10. JUNIJA 1940

600 domačih in inozemskih razstavljalcev. — Bogato založen velesejem Posebne razstave: Pohišstvo, avtomobili, zaščita pred napadi iz zraka, naša vsakdanja hrana, zobna tehnika, moda, turizem. — Polovična voznična na vseh jugoslovanskih železnicah in parnikih. Na postajni blagajni kupite rumeno železniško izkaznico za 2 dinarja.